

בעזרת השם יתברך

וועד העירוב

184 - 3 עמוד

תשובת הגאון ר'

אברהם דוד הורוביץ שליט"א

אבד"ק שטראסבורג

וחבר בד"צ העדה החרדית

"בדבר אשר רעיוניו יבהלוהו...

שבדק הכביש ברחוב יפו שבזמן

הקרוב יגיע לס' רבוא בוקעין..."

"...אם אין בעיר הגדולה מקום

שמתקבצין ס' רבוא כאחד אין

גדלותה אפילו כאנטוכיא עושה

אותה רה"ר... וזה שכתבו דאין

בזמן הזה רה"ר... דכלי הרכב

יש לומר שהם רשות היחיד

גמורה בפ"ע... בשבת קודש אין

אפילו מחצית מהנוסעים..."

תחלתן עכ"ל ומש"כ מע"כ דלא מצינו בש"ס שהמירו חכמים מלאכה דאו' מפני השש שמה יתראלו מהלכת נפשות, לע"ד נק"מ דנחזרתן שכבר דתמה פק"ג את השנה שפיר מצינו וכ"ה גר' המת"ם חו"מ סי' קצ"ד שהובא ג"כ גר' מע"כ שליט"א שכי' דל"ד להולכים להבילי מן הגיטות דחוזרים למקומם דהמירו סופס משום תחלתן שמה לא ילכו ויהי סכנה לישראל עכ"ל, — וכן שעיקר היתור משום שלא תהא מכשינן לע"ל י"ל א) נדון השאלה האברכים המתנדבים בגוסס וכממונס להללח נפשות אין להחמיר עליהם בחמה כלל כשאין נכרי שיחזירם וזלת אם בעצמו ירצה להישאר או שהוא קרוב למוז"ש, (ברופא שנה

עבור תשלומין ונפרעו רופא בית דלא שייך מכשילו לע"ל יע"ע בהיתרו, ג) בעל שנה בליות אשתו ללידה או עם א' מבניו לביה"מ לא שייך כלל היתר דחורה. — ומהראוי לאברכים דלוח א) לקבוע שיעורים בה' שנה וספרי קודש למען לא יתערטלו ח"ו מקדושת שנה קודש וד' יגמור בעדם לטובה בנרכה והללחה.

באמור נכתב כ"ו בדרך לימוד והערה בעלמא, וההכרעה בזה לגדולי תורה בהמקום. וכפי שנאמר לי רופא שמעתתא מכל הגדולים דשם להחיר חורטן ג"ב.

ה' עירובין סימן מ

בענין רה"ר דששים רבוא בזה"ז

בס"ד ח' טבת תרש"ם ירושלים עיהקת"ו

אין מבוארם שלנו רחבות ט"ו אמה ולא ס' רבוא בוקעין בו, וקצת חדוש שלא ציין הבי"י גם לר' המוס' בעירובין דני"ט שכ' ע"ד רש"י הג"ל, וכן יש בה"ג דבעינן דריסת ס"ר וקר' ר"ח מהא דעגלות תמטיהן רה"ר ומתמיהן לא ה"י ס"ר ותי' דמ"מ דרכן ה"י ללחא ולכא בלוחו דרך ע"כ, ואולי דהבי"י ציין רק המקומות שהמוס' כתבו כן מד"ע דלר"ך ס"ר, ונתי' הר"י אולי הכוונה דכשלא עמדה העגלה שם ה"י דרכן של הס"ר ללחא ולכא בלוחו דרך ולא בטל שם דרה"ר מלוחו דרך גם כשהוא תמטיהן דהעגלות.

בדבר אשר רעיונו יבהלוהו בהיתר הטלפול פעהיק ת"ז עיי' עירוב דצהי"פ וטומכים על שי' רש"י ובה"ג וסייעתם הסוברים דלא מקרי רה"ר אייב ס' רבוא בוקעים בו בכל יום כדעת הי"א בשר"ע ארח (סי' שמי"ה ס"ו) ולפ"ם שבדק את תנועת כלי הרכב זמן מסוים לאורך הכביש כרחוב יפו משער יפו עד לכביש ירושלים ת"א משער שבזמן הקרוב יגיע לסי"ד בוקעין בצירוף הולכי רגל אך שאין כולם בוקעים בכל הרחוב דיש סכום אנשים החולכים דק בקצה האחד או באמצע לכד אם מצטרפים לסי"ד דפתשו משכנות יעקב (סי' קי"ט ר"ה וכבר) משמע לכאן דבעינן שיעברו חס"ד לכה"פ על סקום אחד שברחוב ולא מצטרף טח שיש ס"ר מכל אורך הרחוב וכמש"ש א"ו כיון שאין דרך אלו עם אלו ואין הולכים בדרך אחד אין באן צירוף עכ"ל ואולי די ברוזין אלו את אלו. — עוד מסופק אי בעינן שחס"ד יבקעו בכל יום ממש ולמשל בני"ד בשבת אין בו בקיעת ס"ר ונימא דעכ"פ ביום השבת לא נחשב רה"ד ומתני צהי"פ להתיר הטלפול ול"צ דלתות אפי' דק ראיות לנעול התקן כזה כלל לא שייך.

ובמש"כ הבי"י בשם ה"ה (רפ"ד מה"ט) דמה"ט לא הזכיר הרמב"ם מענין דס"ר ברה"ר שכתבו יש מן הגלונים והאחרונים, משום דאין ליה רמו בגמ' ואינו עיקר, הנה המוס' (ו' ע"ב ד"ה בלון) כתבו דכן משמע קצת דלינה רה"ר אלא"כ מצינן שם ס"ר, הרי דייקין כן קצת מד' הגמ' וכן בהג"א ס"ק דעירובין (סי' ט') כתב דכן משמע מגמ' זאת דקא' בזמן שישראל שרוין במדבר מרדכי מהרמ"ק ע"כ והיינו דהיו שם ס"ר.

א) וליבאר קצת בזה, הנה המקור הראשון דאין רה"ר אלא נפי' רבוא הוא דברי רש"י בעירובין (כ"ט ע"א) ע"ד המשנה עיר של יחיד, שלא היו נכנסין בה תמיד ס' רבוא של צניא ולא חשיבא רה"ר ללא דמיא לדגלי מדבר עכ"ל וכ"כ עוד רש"י בפ"ק שם (ו' ע"א) בד"ה רה"ר משמע רחב ט"ו אמה ועיר שמוינן בה ששים רבוא ואין בה חומה וכו', וכבר כ' הבי"י (סי' שמ"ה) דהרא"ש בפ"ק דעירובין (סי' ט') נכתב ד' רש"י בלא מחלוקת משמע דהכי ס"ל וכי' ממ"ש צפי' אין דאין (סי' ב') ואין למוט שמה הביאו העכו"ם דרך רה"ר ללא שכיח האידנא רה"ר דפי' רבוא בוקעין בו ע"כ, וכן נקט הטור שם דרה"ר הייט דס"ר בוקעין בו והבי"י כ' הראשונים דלולי בש"י רש"י וגם המוס' כתבו בריש שנת (ו' ע"ב) בד"ה בלון בזמן שישראל שרוין במדבר, משמע קצת דלינו רה"ר אלא"כ מצינן שם ס' רבוא כמו במדבר וכ"כ עוד (ס"ד ע"ב ד"ה רבי) שהרי

ב) ושי"י הרמב"ם דלא דייק דבעי' ס"ר מד' הגמ' י"ל עד"ו, דהכי"מ (פי"ד) כ' לישב קרי' ה"ה שהקי' דהאיך כ' הרמב"ם איהו רה"ר המדברות והיערים כו' והרי איתא בגמ' שנת ו' ע"ב דפר"ך וליחשב נמי מדבר דהא תניא איהו רה"ר וכו' והמדבר ותי' אכ"י ל"ק בלון בזמן שהיו ישראל שרוים במדבר בלון בזה"ו ופירש"י בזמן ההוא חשיבא רה"ר וכו' א"כ רבינו ז"ל לא הייל' להזכיר מדברות יערים נסתם דהוי רה"ר (רק אם עכשו מצינן רבים במדבר תדיר כמו אז) ופי' הכי"מ עפי"ד הרב רבינו אברהם בנו של הרמב"ם ז"ל ד"מ בזמן שישראל חונים במדבר והיו מחנוניהם סדורים בו ה"י לגנן כמו בקעה וסדה, וכוה"ו שאין ישראל דרים בו אלא כל מי שיזנה הולך ועובר בתוכו הוא רה"ר וטעמא דמסתברא הוא עכ"ד, ומעתה אי"ש שי' הרמב"ם דלא ס"ל רה"ר דס"ר כיון דאין מקור ליה

כדגלי מדבר לא הי' רה"ר ורק לרש"י דמפרש כפשוטו דזומן שהיו ישראל במדבר הי' רה"ר בשפיר יש ללמוד משם כמנאי לרה"ר עד שיהיו ס' רבוא דוקא.

מדברות ועיירות ושוקים ודרכים המפולשים להם, וכן א"ש פי' אצ"י כאן זומן כו' וכאן זומן וכו' דכשניהם קאי במקום הריקן שבמדבר רק כאן זומן שישראל שריון במדבר נעשה גם מקום הריקן המוביל אלניהם ג"כ רה"ר וכאן זומן שאין ישראל שריים במדבר הרי הכל כרמלית, וממילא דגם ברמב"ם הפי' הכי לגי' ה"ה מדברות ויערים ושוקים ודרכים המפולשים להם, דהיינו לא סתם מדברות ויערים רק אלו המובילים לעיירות ושוקים, וכ"ה גמ' ה"רין לשבת ד"ו בשם הרא"ה דבאותו זמן שהיו ישראל במדבר אפי' שאר מדברות שהיו להם דרך לשם לאותו מדבר הוה רה"ר וכו' וכאן הרי היו השירות מנחות של ששים רבוא ואע"פ שלא היו כולם כאן בדרך נחמד עכ"ל, וע' נחפז ד' לאותה"ק לשבת ד"ו שכ' ג"כ ד' הגמ' כאן זומן שישראל שריון במדבר, משמע אפי' שאין שם רבים רה"ר והיינו דנקט זומן שישראל כו' וישראל לא הוה אלא במקום אחד ואפי' היו מנחים בקוף המדבר קא משיב לריש"י רה"ר דאלת"ה ליחתי כאן זומן שמזיוין הרבים עכ"ל אלא דלח"כ נקט ד' הרמב"ם בדרך אחר ע"ש, ואגב, הנה ברוב ספרי הרמב"ם נדפס ברפ"ד איזהו רה"ר מדברות ועיירות וגי' ה"ה מדברות ויערים וכו' ומקריב הדסיכו גם ברמב"ם הגי' ויערים (וע' בחזו"א (ס' כ"ב אות י') העמיק ד' הרמב"ם עירות אלא שכ' דטע"ה וז"ל ושוקים ודרכים מפולשין להם) וק"ל דלגי' ה"ה האין השמיט הרמב"ם עיקר רה"ר דעיירות ובגמ' שבת (ו' ע"א) איתא ואיזו הוא רה"ר סרטיא ופלטיא גדולה ופירש"י רחבה של עיר ששם מתקבלין לסחורה, ועל מבואות המפולשין פירש"י מבואות של עיר וכו' בר"ן, וברמב"ם אין זכר מעיר לפי"ו ואולי נכלל במיבת ושוקים, ובפיה"מ כתב ג"כ רה"ר הוא כמו המדברות היערים והדרכים המפולשין להם ולא נקט ושוקים א"כ עיר שהוא עיקר דרה"ר לית מאן דכר שמי', אשר ע"כ אולי י"ל דנפיה"מ שם החמיל לנאר הד' רשויות דשבת וכו' אחד מהם נקרא רה"ר והוא מקום שדרכו בו כל העם כולם ע"ש, וממילא דעיקר רה"ר הוא העיר והכרך שבו מתקבלים כל העם כולם, ואח"כ כתב ואולם כי רה"ר הוא המדברות והיערים והדרכים המפולשים להם, י"ל הפי' להם היינו אל העיירות והכרכים שהמדברות היערים והדרכים מפולשים אליהם, ולפי"ו שיך פשט הזה גם בהלכותיו אם כי שם לא כתב מקודם דבר מעיר שמתקבלים שם, עכ"ל יתכן שסמך על מיבות רשות הרבים כמשמעו דזה העיר והכרך שהם רשותם של הרבים ונא להוסיף וללאשענין ללא רק העיר והכרך רה"ר רק גם המדבר והיער הסמוך להם ג"כ נדון כרה"ר כענין קרפף הסמוך לעיר בבב"א (ל"א ע"א) וכן בתענית (ד' ע"ב) מ"ש לדין דלית לן פירות דברא פירש"י מדבר כלומר בשדות, וה"נ המדבר והיער הסמוך לכרך ולעיר ונשיאי נוסחאות על הרמב"ם הגדמ"ח כנ"ל כי דגי' רצינו ירוחם (גי' ח"ד) במקום ויערים ושוקים ויערים ושדות ומתאים קלח למש"כ מהא דמס' מעניות.

אמנם ראיתי מועתק ממעשה רוקח שכ' ע"ד הכ"מ בשם הר"א ז"ל דאין כוונתו לומר דזומן שהיו ישראל חונים במדבר הי' המדבר רה"ר שהרי הכתוב נזכר ואומר אל ינא איש ממקומו גם עון מקושש הי' שהעביר ד"א כרה"ר גם לפי"ן לענין מושיט מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע מעגלות שבמדבר וכר"פ הורק קרי להדיא למחנה לוי רה"ר אך כוונתו דזומן שהיו ישראל שריון שם והיו מחטמיהם סדורים הם היו האדונים או לפי שעתה אף לגבי דיהוה הוה רה"ר גמור מ"מ מה"ט גופא לגבי אחרים לא הוה רה"ר והיינו לגבן שכ' ז"ל כלומר דמה"ט לא תמי בחדך כריחת מדברות משום שהדין הוא לעצמתי כו' וזה מה שסיים הכ"מ וטעמא דמסתברא הוה דנאמת השם רה"ר ר"ל שהוא מוסקר לכל בשרה משה"ב זומן שהוא אלא הי' הפקר שזה אלא להם דוקא עכמו"ד מעשה רוקח כפ"מ שהועתק בס' הלקוחים הגדמ"ח בהרמב"ם, ואודה ולא אבוש שלי"ו להנין דברים אלו כלל דאם הי' אזו רה"ר למה דוקא להם ולא לאחר"י ומי הם האחרים הא לא הי' ישראל אחרים כלל ועכ"פ דלפי"ו שוב יקשה על הרמב"ם למה לא יליף רה"ר דס"ד מדגלי מדבר כרש"י, וע' יטועות עקב (שמ"ה סק"ד) שכ' ע"ד הר"א ז"ל דא"א לומר כן מכה כל הנין קושיות מהגמ' ורק כרש"י וסיים וכפיה"ר הסכימה דעמיתו להקל ברה"ר דידן (דאין ס"ר) ועלה למנין ורבו דעת האומרים דאין לנו רה"ר על דעת המתמדין, ומלאחי ייתא כפי' התח"ס למס' שבת (ו' ע"א) שמי' באופן נפלא דמש"כ הר"א ז"ל שהיו מחטמיהם סדורים ומשו"ה הו"ל כרמלית כ"ו הי' משנה שני' ואילך שנקדרו דגלים אצל בשעת נדבה המשכן שעדיין לא היו סדורים הוה רה"ר וע"ז נזה משרע"ה איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה להביא עבדסת"ח ומיושב כל הקושיות מהגמ' דגם מקושש הי' בשנה ראשונה בשבת שני' כמבואר ברש"י בסומט, וא"ש שי' הרמב"ם דזומן שהיו דגלי מדבר בשנה שני' כנר הי' כרמלית ומשנה ראשונה י"ל דאין רא"י כ"כ דבעינן ס"ר משום דלאו כרס הי' קבועים וסדורים בדגלים אין היוחס ס"ר עושם לטעינה אחת דוקא ורש"י שכ' דבעינן ס"ר כדגלי מדבר לא ס"ל כהר"א ז"ל דמשנה שני' ואילך הי' כרמלית וא"ש הכל.

ג) ובקנין תורה בשמעתתא לפי' ואחמנן (עמוד ל"ב) כתבתי ג"כ ע"ד קו' ה"ה עד"ו, דמה דקא' הש"ס זומן שהיו ישראל שריים במדבר עכ"ל דאין הכוונה במקום שהיו ישראל חונים ממש דשם לא הי' המקום מדבר כלל רק ישוב גדול דס' רבוא חוץ מנשים וטף ואין לך עיר גדולה כזו ואין לומר דע"י שהיו נקעים וחונים לא דמי לעיר הקבועה נמקומה דהא מבואר בגמ' עירובין (נ"ה ע"ב) כיון דכתיב בהו עש"ד ד' יתנו ועפ"י ד' יתנו כמאן דקביע להו דמי, ועכ"ל דהטובה להדרכים שבמדבר המוליכים אל מקום חייבתן שגם הם ידעו כרה"ר וכן מורה לשון הרמב"ם (רפ"ד) איהוה רה"ר

ד) והנה בענין רה"ר דס"ר רבו השיטות דהרמב"ם והרמב"ן ופייעתם לא ס"ל ברש"י ובשו"ת בית אפרים או"ח ס' כ"ו (בר"ה ועמה אלכה) כתב ד' הסוגרים

הרמב"ן ודעמי' שאין רמו דס"ר נזכר בתלמוד כלל וקו'
 מעיירות דח"ל הוא לפ"מ דנקטו דס"ר לאו דוקא ישראל. וכן
 ראיתי בחי' הרמב"ן לשבת ר"פ במה אשה שהביא ד' סה"מ שכי'
 דעכשיו במקומות הללו אין בהם רה"ר גמורה מפני שאין
 המבואות רחבים ט"ו אמה ועוד שאין עוזרים בהם ס"ר בכל יום
 הלכך לא נאסרו החכשיטין ליתח' לגזירה ללמא נפקו בזה
 לרה"ר ועו"כ הרמב"ן ואלו דברי הבאי שר"ל גזרו בתכשיטין
 אפי' בחצר שלא תפקטו בהן ואין גזרתה בטלה עכשיו ועוד דהא
 עיירות יש בעולם שהן רה"ר גמורה ואין דברי רז"ל צמדינות
 לשיעורין דודאי עולם כמנהגו טהג ולא שנו במשנתנו דוקא
 בכרכים גדולים שבהן ס' רבוא וכו' הרי דנאמח הרמב"ן ו"ל
 נגע בפרט זה דלא שייך לומר שאין בזה"ו רה"ר בעיירות
 גדולות.

ה וד' אירתי נשו"ת דברי מלכאל בהשמטות לח"ג אדות
 העירוב דעיר דאעסאף שיש שם ס"ר ומבואות
 רחבות של ט"ו אמה ורצני העיר פקפקו ביהר עירוב דלה"ס
 להנריך דלמח' כבשי' שמ"ה ס"ז ועו"כ ואף שיש לדון בזה
 דאפשר דוקא בדגלי מדבר שכל ישראל היו פונים אל אזה"מ
 שהי' בלמנע' המחנה לזה הי' שם רה"ר אבל בעיר שיש שם
 הרבה רחובות הלא אין מהלכים כל בני העיר בכל הרחובות וא"כ
 אין בוקעים שם ס"ר אכן ככ"ו א"ל (להעמיד ע"ז כיון שלא מצינו
 בראשונים חילוק זה וחיליה לנו למדש סברה מדעמיטו באיסור
 דאורייתא עכ"ד, אולם נח"ד (סוסי"ג) חזר וכי' ע"ד מ"ש
 גמבורי ח"ג בהשמטה לפי' י"ח ומי' ולזה נהגו לערב בכרכים
 גדולים מאלד ולא תששו למה שיש שם ס"ר כו' וגם כי הס"ר
 משוחים בכל הרחובות ולא ידמן כלל סלכו כולם ברה"ר אחד
 וכחש"ש עכ"ל הרי שמאשר היתרו הראשון, וכעת הולא לאור ס'
 חקון שבת ע"ד העירוב דעיר דאעסאף ושם העמיק משו"ת בית
 אב חנינא קונטרס כרם אב (סי' ה' ענף ב' אות ג') דלחרי
 שהארץ להביא דרכו הפוסקים אשר עומדים בשיטת רש"י
 ומוס' דרה"ר דוקא גס"ר וכבר נהוג עלמח' כן במ"ש ההר"ד
 וע"ז הוסף וכי' ולשיטה זו הרי נענין שיחאספו כל הס"ר אל
 מקום אחד בשוק או ברחוב אבל הא דרדן בעיר זו ס"ר ואין
 מחקבלין לעולם במקום אחד אלא כ"א דר בנימו הא לא מהני
 לעשות העיר רה"ר וכדמוכח מהא דשבת (נ"ו ע"ב) משה היק'
 יחיב צממנה לוי' וממנה לוי' רה"ר הואי כו' ופירש"י שהרי הכל
 מציין אלל משה רבינו כו' הרי דנענין שיהי' מקום כמו ממנה
 לוי' שהיו שם כולם כאחד מציין וילולא זלח מחנה ישראל אליה
 רה"ר אע"ג דיג' בהם ס"ר משום דנענין שיחאספו כאחד ולא
 מהני מה דכ"א יושב באלו וא"כ גם בעיר גדולה שיש בה
 כפלים כיוצא ממצרים ימכן שאין לה דין רה"ר מה"מ אם אין בה
 שווקים ורחובות שמתאספים שם ס"ר כאחד וכ"ה ברעש"א
 עירובין דגיט' שכי' דרש"י ז"ל אינו מצריך שימישבו בעיר ס"ר
 אלא שיכנסו בה ס"ר מאלו הכרכים והעיירות שהם פתוחים
 למקומות הרבה ורגלין בה סוחרים וכי"צ ודעו שאף ירושלים
 לא היו בה ס"ר חמיר ואעפ"כ יש בה משום רה"ר אלמלא
 דלתומי' נעולות בלילה עכ"ל והיינו שמקומות אחרים נחאספו
 בה ס"ר למקום אחד עכמו"ד השו"ת בית אב.

דלה"ר דוקא נכ"ר ח"ל ואף בזה כבר הרימוטי מי והראיתי
 פוסקים אלו כי הם הרבים ונראשם בה"ג ורש"י ומוס'
 והנמשכן אחריהם ואם כי הרמב"ם והרמב"ן וכו' פלגי עלייהו
 הני נפשיין וגם כי אכן נמר חכמי אשכנז ורפתה גרירין שאנו מצני
 צניהם ותלמידי תלמידיהם וכל מהגנו על פיהם כאשר כי הד"מ
 בהקדמתו ועל הרוב נהגו כדצריהם במקום שהם חלוקים עם
 גדולי ספרד אף היכא דליכא רובא ומכ"ש בזה דרובא דליחא
 קמן קיימי בשיטת רש"י כאשר הוצאתי במספר נכאס וכו' וכ"כ
 מד' מהרי"ט ס"א סי' נ"ד ומשו"ת סי' ט"ו ופנסי"ג שבת
 דף ה' ע"ג — ומה לנו לתקור עוד אחרי שהמג"א בכוס"י
 שס"ג סתם וכי' ואפשר דלא מקרי רבים פתוחים מס' רבוא
 וכמ"ש בסי' שמ"ה ס"ו וכ"מ דעת הפוסקים שפתחו בזה עכ"ל
 ופי' במחש"ש שפתחו בזה (לענין חל דהוי כמחש"ה) ולא חלקו
 אם רבים בוקעים א"ו דנענין ס"ר זה אינו מצינו ניינו עכ"ל
 ופלה על כה"ל כפי' שמ"ה דעתה קו להחמיר ולא הביא ר'
 המג"א, ועי' בחו"א עירובין (פי' כ"ב אות ט"ו) שכי' ולדין
 דאין אנו ממקיני דלמח' לרה"ר וסומכין בדעת רש"י דנריך ס"ר
 עכ"ל וכ"כ כל גדולי מאורינו שעליהם אנו קומים חמיר, ועכ"ו
 בעיקר מה שהמליטו כמה מהראשונים ורוב האחרונים דבה"ו
 לא נמלא רה"ר גמורה ומהם הפוס' בשבת (ס"ד ע"ב ד"ה רבי)
 שכתבו ואנו שאין לנו רה"ר גמור דכל רה"ר שלנו כרמלית שאין
 מבואות רחבות ט"ו אמה ולא ס"ר בוקעים בו וכן דל' הרא"ש
 בילה (פ"ב סי' ח' הנ"ל) שכי' דלא שכיח האידנא רה"ר דס"ר
 בוקעים בו וכ"כ הרמ"א (בכוס"י שני"ו) אפי' בזה"ו דלית לן
 רה"ר ועדע"ה (שמ"ה ס"ו) שהביא מד' הבי"ג גאה"ו בשם
 מ"כ דבה"ו הוצאה היו רק דרנגן וצ"ע שלא הזכיר כלל
 ממחלוקת הראשונים בזה עכ"ד ולע"ד הי"ו חמו' מאלד מה
 הפירוש של בזה"ו אטו זה דבר החלוי נענין הארץ ובזמן
 ציה"ק הא קמן דבעיר מחוזה עירי של רבא בצבל היו ששים
 רבוא כמבו' ברש"י עירובין (ו' ע"ב ד"ה אבול) וכן צמ"ס סוכה
 (נ"א ע"ב) חנינא ר"י אומר מי שלא ראה דיוסלסטון של
 אלכסנדריה של מצרים וכי' פעמים שהיו צה ששים רבוא על
 ששים רבוא כפלים כיוצא ממצרים וכי' אמר אבי' וכולהו קטלינהו
 אלכסנדרוס מוקדן ובהג' מהר"כ רשנבורג ניין להקדמה
 ארצנאל לפ' מלכים שמתק' מלח מוקדן דאלכסנדרוס אינו זה
 שהי' בחחילת בית שני אלא ק"ג שנה אחר הבית ע"ש הרי דהי'
 קיבוץ גדול דבי"ם ס"ר מיהודים גם ק"ג שנה אחר הבית וא"כ
 מה הפירוש דאין רה"ר בזה"ו, והרמ"א שהי' בפולין בודאי ידע
 מהעיירות הגדולות כוראשאל ולנוב ואולי גם בקרקא עיר
 מושבו היו ס"ר והיו מפורסמים העיירות הגדולות כלונדון
 פאריז בערלין וכי"צ וא"כ האין שייך להמליט ולומר שאין רה"ר
 דס"ר בזה"ו, והיותו ק"ל בלשון הגמ' (שבת ו' ע"א) ואיזו היא
 רה"ר סרטיא ופלטיא גדולה ומבואות המפולשים זו היא רה"ר
 גמורה כו' ואם הוציא והכניס בשוגג חייב חטאת כמוד' עטש
 כרת ונסקל עכ"ל"ה דגם למש"כ לעיל דרמו לעיר בפלטיא שהוא
 רחבה שאחורי העיר כד' רש"י וכן במבואות דפי' של עיר רחבות
 ט"ו אמה, דיקשה מאד למה לא קא' בפירוש עיירות גדולות
 לשי' רש"י דחלי' ביש ס"ר והזכר רק ברמו, שמוה דייקו

עלינו לדון עוד בדי מע"כ שדק מספר הולכי רכב ורגל זמן מהיום ומשער שיש להסתפק כבר כעת או בזמן הקרוב לנתינת ס"ר וע"פ אמרמי דכלי הרכב י"ל שהם רה"י גמורה צפ"ע בדפנות גבוהי"ע עשרה וגם למעלה כידוע, וכעת מלאמי ד"ו בשו"מ ישועות מלכו או"ח (סי' כ"ו) עכ"כ ע"ד השואל בענין מסה"ב ההולכת מעיר לעיר אפשר דמקרי ס"ר מ"זין ונמסר הדרך לכל מי שירצה (והשואל הוא אותו שבשו"מ מהרש"ם הג"ל) ועו"כ היש"מ תחילה אני נרץ להודיע כי ע"י ודאי לא מקרי רה"ר דבנ"א יושנים בעגלות מסוככים בדי דפנות ומקרה ופשוט שזה רה"י גמורה ואפי' כרמליה לא מקרי עכ"ל, וזוך מזה הכי כי בשו"מ בא"פ (שם בד"ה ונמסר) ועוד יש מקום אחי לדון בדבר חדש בזה דאמרינן שדרך סלילה לרצים עושהו רה"ר לא נאמר אלא בהולכי רגל אבל לא נכנס בכלל זה הרובכ והיושב בקרון לפמ"ש הב"י בסי' רס"ו דברוכב ליכא חיבור חתומין דאין חתומין למעלה מי"א וכו' אין זה הרובכ מנטל מחילות דהמחילות על למטה מי עשויין דלמעלה הוא מקום פטור וכו' ומכ"ש ביזש בקרון והעגלה היא רה"י לעגמה ואף אם העגלה עצמה אינו גובה יו"ד מתחפק המנ"א דשמהו היו כרמליה עכ"ל.

ויש להביא פסוקים לזה דככל השיעורים של מרחק משערים רק רגלי ע' פסחים הי' עומד חוץ למודיעים ויכול לנכנס בסוסים ובפרדים יכול יהא חייב ח"ל ודברך לא הי' ועפ"י כי החסא"י בהשמטה בקוף המחניות לפסחים (פ"ט מ"ב) דלעת שיבנה המקדש בנ"א לא שונה ענין דרך רחוקה ממה שהוקבע בהמשנה שם (וחזר ממ"ש בפירושו) — ויותר מזה ע' במנ"מ (מ' ש"פ) דאם הי' בשיעור דרך רחוקה בשעת שחיטת הפסח ובה במרוצה על סוסים בחוץ זמן שחיטה מ"מ כיון שהי' בתחילת זמן שחיטה רחוק אם הי' מהלך הו"ל בדרך רחוקה דרממנא דחיי' דאינו עושה פסח ראשון ולא מניי עשייתו, וע"ע ביו"ד (סי' שצ"ה ס"ח) בקרוב שבא אל האכלים ר"ל אפי' ציוס השביעי ממקום קרוב שהוא מהלך עשרה פרסאות שאפשר לנא ביום אחד אבל גדול הביט דעולה לו ומונה עמהם וכו' בהג' יד שאלו דאף שנחדש כעת נמי הכרזל אפי' אין משערין רק כפי הנהוג כלי מחבולות שנתחדשו בזמנינו ובשומ"ק (ח"ג פוס"י ק"ג) הוסיף ע"ו דאל"כ ישחטו דרכי החורה מדי יום ביום וכבר נחדש ענין לופט באלון ועי' מכות דף ה' מהו דמימא ניטוש לגמלא פרחא ואף לפמ"ש החוס' יבמות קט"ו בשם הרי"מ מנחם כל שלא טרע הדבר חט משערין רחוק וקרוב כמה שהוא ע"פ הטבע כו' וכעת מלאמי בשו"מ חכ"ש הנספח להר המור להג"מ מרדכי בנעט סי' ג' העלה להלכה כן, ועש"מ מע' אכלות אס"ד (אות ע"ג) שנטה להחמיר בשם רב א' דלא משגיחין בהמלאות, ועשו"מ מהר"ם שיק יו"ד (סי' שס"א) במש"ש בשם מרן החת"ם יו"ע, ועוד ענין כזה ביו"ד (פוס"י קי"ב) להמחר משת עכו"ם והוא בדרך עד ד' מילין ימין על סמ ישראל וכו' הפת"ש בשם ח' בית יעקב (סי' ל"ה) דאין חילוק בין רוכב על סוס או הולך ברגלי וכן אם הדרך טוב או לא, וכן באו"ח (סי' רמ"ט ס"א) דאין הולכין בערב שבת יותר מג'

אשר בזה מיטשים כל הסמיהות הנ"ל דמה"ט קא' הש"ס ופלטיא גדולה ולא קא' עיריות וכרכים גדולים משום דאם אין בעיר הגדולה מקום שמתקבלים ס"ר כאחד אין גדולתה אפי' כאלטוכיא עושה אותה לרה"ר ולזה ד"ק הש"ס ואמר פלטיא גדולה דהפי' רחבה של עיר ששם מתקבלין לפחורה כדפי'ס"י והיינו הפ"ר ביהד כדמיון כל ישראל אלל משרע"ה וכן בזמן ביהמ"ק שנבאו כל ישראל אל חמדת קדשיו וסם נחאספו נמיטעו המחזיק את המרוצה כמבואר בפסחים (ס"ד ע"ב) נמעשה דלגריפס המלך שהיו עושי ק"ם עשרה פעמים כיוצאי מלרים ע"ש, ומי אז החורבן ביהמ"ק שיבנה בנ"א אין בשום עיר גדולה מקום שיחאספו ס"ר ביהד דאפי' מקומות השווקים נעשים כמה פינות העיר הגדולה כידוע וס"כ הפוסקים דאין בזה"ל דין רה"ר דאפי' בעיריות הגדולות אין מחאספים הפ"ר במקום אחד וזה"ל אם מחאספים הו"ל רה"ר דאו"ל לפי"ו דבמחאח אה"ג הי' מקום שיחאספו ס"ר כאחד ולהכי הוצרך דלמות, וכן גאלכאגריא של מלרים אם הותר העלטול בשבת הי' ע"י דלמות כמב' בשו"ע, וכדאי לזיין בזה חידוש הגדול שהביא החכ"ל (בסי' ל"ו) מעבודת הקודש להרש"ה ו"ל דבפלטיא אפי' דלמות המדינה נעגלות בליה חורת רה"ר עלי' כנראה דדעמו דוקא מבואות המפולשין המיוחדות לנאשי המניי ההוא מהני נעילת דלמות ולא בפלטיא שיד כל אדם שזה ביה וכו' אלא שאני חמה שלא ראימי לא' מהפוסקים שהביא ד"ו עכ"ל. — ועכ"פ לכברה זאת מלאנו מי גם לקו' הרמב"ן על סה"ת מעיריות גדולות שבעולם דידוע שאין שם מקום א' שיחאספו ס"ר.

ו) וז"ל יאורן גם קו' הר"ח במוס' עירובין (ו' ע"א ד"ה כי"ד) דבדגלי מדבר היו גם טף ונשים לאין מספר וכן ערב רב ו"ל דלא גמרינן ממשכן אלא מלחא דכתיבא במספרים ע"ש ובחי' הרמב"ן לעירובין (דנ"ט) כ' ע"ו ואין החי נכון שהרי כתוב ויבאו האנשים על הנשים ע"ש, ובכלל קשה דאי בעינן דומיא דדגלי מדבר ובכלל אלו אינו דומיא, ולהנ"ל א"ש כיון דלפינן רק מאותן שהיו מ"זין אלל משרע"ה כנא' כי יבא אלי העט לדרוש א' ופירש"י לשאלו חמורד מפי הגבורה ונשים וטף לאו בני מורה ונחו גם למש"כ ושפטמי בין איש ובין רעהו והנך לאו בני מו"מ ונחו ומי זה יספיק גם לע"ר. — ואגב הנה בשו"מ בא"פ סכ"ו שם האריך להוכיח בדעת ר"ח דאם כי הקשה כנ"ל עכ"ל ס"ל כשי' רש"י ובשו"מ מהרש"ם (ח"ג סי' קפ"ח) היחא מחניא רבתי (סי' י"ט) שכי' אמנם ר"ח ו"ל פי' דכל אלו המחשיטין וזמרינן לדידן שאין לנו רה"ר גמורה כו' עכ"ל וכו' בפסקי רקנטו ש"י ג"א עכ"ל והובאו ד' ר"ח אלו גם בשגלי הלקט (סי' ק"ו) ועע"ש בפוסק"י שכי' השגלי לקט הלשון אע"ג דליח לן רה"ר, וכ"כ עוה"פ בסי' קי"ב ובפוס"י קט"ו שאין רה"ר ביינו דשנטי ס"ר וגם ט"ו אמה רחב, וזה נוסף ע"ד הראשונים העומדים בשי' רש"י.

ואחרי כל האמת והדברים האלו אין להכחיד שלא נמצא מכ"ו בדי הראשונים ואף לא בפרי גדולי האחרונים וכן

פרסאות וכי המג"א דלא כן בהולך בעגלה וכי במחשק"ק בשם המור"ש דמד' הב"ח משמע דכפי הדין אפי' יושב בעגלה אסור רק בכאן הכריע המג"א לפמש"כ דכמדדעת אלו מכינים רוב בני"א נריות על שבת לכן אין זוהרים בזה והישוע"ק הביא בשם בית יעקב שהוכיח דלא כהמג"א מהא דספחים דל"ד הג"ל רק הישוע"ק דחה דנק"פ שאני דגלי קרא ע"פ וברי כמה דוגמאות דכשיעורים ע"פ הטובע משערים וכד' הב"ח"פ דנק"ר בוקעין כרגל הוא.

זו ודגדה בה אדכ' השו"ע (שמ"ה ס"ז) ו"א שכל שאין ס"ר עוברים בו בכל יום אינו רה"ר, וכ' ע"ז המש"ב חפשי בכל הראשונים העומדים בשיטה זו ולא זכר בדגריהם חנאי זה (דככל יום) רק שיהיו מרזין שם ס"ר, וד"ו ק"ח פ"ה דכרגיל דייק בלישני מאד והא"ך כתב שחשב בכל הראשונים ולעיל הבאחי ממ"י הרמב"ן (ר"פ כמה אשה) בשם ס' הפרומה דעכשיו במקומות הללו אין צהם רה"ר גמורה מפני שאין המבואות רחבים ט"ו אמה ועוד שאין עוברים בהם ס"ר בכל יום עכ"ל וזה"ש הוא רכיני כרוך המוכר גדי התוס' שבת ס"ד כמ"ש בשו"ת מהרש"ם הג"ל, וכן הביא ד' סה"ת אלו הר"ן (ר"פ כמה אשה) וג"כ בהלשון דס"ר בוקעין בכל יום, והר"ן גופי' דמדמה דבריו כחב"ד והך סברה לא מחוורא דלא מניט שהוכר כחמים ברה"ר דכענין שיהיו עוברים שם ס"ר בכל יום ואע"פ שרש"י ו"ל מפרש כן בהרבה מקומות וכי' עכ"ל הרי דנקט בפשיטות בד' רש"י דכונתו בכל יום, ומסתמא כיון לד' רש"י עירובין ג"ט הג"ל שבי' עיר של יחיד שלא היו נכנסין בה חמדי ס' רטא של בני"א וכי' וכמו שהרגיש בזה גם בשע"ז שם.

ובב"מ ב"מ ל"ט מה"א לעיל מד' השו"ת דברי מלביאל ושו"ת ב"ח שכתבו דנהגו לערב עם זה"פ בכרכים גדולים מאד ולא חששו למה שיש שם ס"ר דהם מפורים בכל הרחובות ולא אדמון שילכו כולם ברה"ר אחד ודייקתי לעיל שכ"ז מדויק גדי הגמ' והראשונים שכתבו דבזה"ל אין לנו רה"ר גמורה וידעו היטב שישנם בעולם עיריות גדולות מאד הרבה יותר מס"ר כעונת הרמב"ן ע"ד סה"ת הג"ל ומה דלשיטתם בעינין הס"ר דוקא במקום אחד ככימי משרע"ה כמדבר שכוולא הי' זה בכל יום ואפי' בשבת לד' רש"י בס' יתרו שהביא ד' המרגו' למחבט אולפן לשאלו חלמוד מפי הגבורה וד"ו שייך גם בשבת וכן בירושלים דאלמלא דלתותי' ועולות בליה חייבין עלי' משום רה"ר עכ"ל שכן בזמן ביהמ"ק היו חמדי ס"ר שעניניהם נשואות למקום המקדש ועי"ז כל העיר והדרכים המובילים שמה מחשבים רה"ר לד' הריטב"א בעירובין ג"ט הג"ל ופשיטא דבזה"ל לא שייך כ"ו, וחוק מכל הטענות אלו אין כמה שדק מע"כ שום ראי' לשער על ס"ר מכמה טעמים א' מאן יימר דכשיל עשה אחת שאלה מספר רכב ורגל מזה יוכל לשער על שאר שעות היום זה דבר שהתושב מחשבו' ב' מנא לי אס לא אלו שמנאס ס"א חזרו וכלו עוה"ס אטו הכירס בלזרתם או מפפרי הרכב רשם במהירות ג' הא ידוע דכשי"ק אין אפי' מחלית מהטעמים דהמפשיטות והחנניות מסוגרים ואין אפי' מחלית מהטעמים בכל יום ולדאזלי בשיטת הי"א הרי בכל יום דוקא.

ט) ופ"ש"ב מע"כ דננ"ד רחובות רחבים ט"ו אמה ומפולשים משער לשער, הנה המקור בד' רש"י עירובין (ו' ע"א) הג"ל ד"ה ר"ה שבי' או שבי' רה"ר שלה מכוון משער לשער שיהא מפולש דומה לדגלי מדבר וכן הובא בד"י (שמ"ה) ובשו"ע לדעה ראשונה וכי' המג"א (בספ"ו) סי' שהשערים מכוונים וכי"ז יש לאחות דרך המכוון משער לשער כל דין רה"ר עכ"ל והיינו כיון דנדגלי מדבר לא היו שום רחובות א"כ ממילא הי' הכל מפולש ולפי"ז בעיריות אפי' שיש רחוב רחב ט"ו אמה אבל כ"ד אחד מתחילה או בסוף יש רחוב סמוך מט"ו אמה ואז לא נקרא מפולש כדגלי מדבר חש"כ המג"א ויש לאוחו דרך המכוון כל דין רה"ר, ובעיריות גדולות ד"ו כמעט שאין במציאות כמותן.

ז) בחז"א עירובין ס"ר ק"ו (מ"ג) אות ו' ח' שבי' ח"ל והג"מ בשתייהן רחבות ט"ו אמה ורה"ר עוברת בתוכן ואז לא מהמי לכו זה"פ ובעינין דלתות אבל אם אחת מהן אינה רחבה ט"ו אמה או שאין שיעור רה"ר עוברים בחוכה מתקן אותה בזה"ש וימרת גם שני' שהיא רחבה ט"ו וס"ר בוקעין בה בזה"ש שהיא רה"ר גמורה מה"ת בלי שום חיקון, וינא לנו מזה דבזה"ל כל השוקים והרחובות שבכרכים היוטר גדולים הן רה"ר גמורה מה"ת דלכן חמלא בהם אחת מוקפס ג' מחליות והיא רה"ר וכל הרחובות הפתוחות לה רה"ר וכיון שכן נימרות בזה"ש ובמ"ב (ס"ר שמ"ה) האריך שקשה להקל ממדת שאין ס"ר בוקעים כל שהוא דרך לרכיסי לעוברים ולסותרים, ולהאמור ההיתר מחזור ומורות לרכיסי שלנו עכ"ל וכי' בשו"ת בית אב הג"ל דכשהרה"ר מפולש לכתמלית איך אפשר שהכתמלית מעשה אותו רה"ר וכן מותר כנחל אשכול בזה"ש (ס"ר ק"ד) שבי' דגם כמבוי רחב ט"ו אמה אינו רה"ר אלא כשמפולש לרה"ר ממש ולא לכתמלית עכ"ל והשו"ת ב"ח העלה דגם כשיש עקמומיות באמצע הרחוב הרחב שוב לא נקרא מפולש והוי כמבוי עקום דסגי בזה"פ אפי' בעיר היוטר גדולה ע"ש, וינא מזה דאפי' לשי' הראשונה של המחבר דא"ל ס"ר כשי' רש"י להיות רה"ר הרי אינו להתנאי דמפולש לרה"ר דט"ו אמה משני כדד"ו וממילא לכ"ע מותר בצורת הסתח.

ט) ואצ"י ע"ד השו"ת מהרי"א אסקא אור"ח (ס"ר פ"ז) הקשה לפי"מ דנקטו הפוס' דאין רה"ר דאורייתא בזה"ל א"כ מלות שופר לולב ומגילה בשבת דאסרו חז"ל משום שמא יעבידו ד"ל כבה"ר ואמאי הא ליכא רה"ר בזה"ל ולמה יתבטלו מלות אלו בשבת בזה"ל לדמות מלוא דלוא' משום גולג"ז ונע"ג וכ"ל עפי"ז ח"י על קו' התוס' בכמ"ק שהקשו דלא נקט הש"ס שמא יוציאו מרה"ר לרה"ר, דיי"ל משום דבזה"ל ליכא רה"ר לא גזרו גזירה לגזירה וכי' בהתנאה מרה"ר לרה"ר דממשקן ילפינן מויכלא העם מהביא כמ"ש התוס' פסחים (פ"ה ע"ב) ונמס' שבת (קנ"ד סוע"א) משו"ה בעי' ס"ר בוקעים דומיא דהתם אבל ד"א ברה"ר שלא הי' צמשקן רק הללמ"ס בר"ס הורוק הלכתא בלא טעמא הו"ל רה"ר גם בלא ס"ר בוקעים ולכן נקט הש"ס בכל מקום שמא

שמה יחקן כלי שיר ושמה יעבירו העמידו דבריהם ואינו דושה שנת חבל לולב דרך שנות אחד שמה יעבירו לא העמידו את דבריהם ע"ש, ועמש"כ בפני נקנין חורה בשמעחחא (פ' אמור סי' י"ב) וכעת אולי י"ל דחילוק היה בין שופר ללולב אמרו רק בזמן ביהמ"ק וכד' התוס' כיון דהומר במקדש לטול לולב לא גזרו במדינה משא"כ בזה"י י"ל דשניהן שוין והיינו כיון דהוה מהגזירה דשמה יעבירו ד"ל ברה"ר יש עוד חשש דשמה יעשה כלי שיר ולא בקיפין בקביעת דירחא והוסי' אינו יו"ט רק שנת, ובלולב אף דקא' הש"ס דטלטול בעלמא הוא נכחו התוס' (מ"ב ע"ב ד"ה טלטול) דהיינו חסור מוקפה מאחר דאינו עשה כלי ע"ש, וממילא א"ש דכיון שיש עכ"פ סכך חסור לחקוע בשנת אם אינו יו"ט משום שמה יחקן כלי שיר וכן בלולב חסור טלטול רמוקפה כיון שאינו עשה כלי, וגם נמגיילא מבואר בשנה"ג (סי' ש"ח) לחוש דחסור לטלטול בשנת משום ד' הרש"א שאסר לטלטל גם בשנת משום דקודם הנמינה אינו רחוי לצור עסי' ללחמיו ולגירושין קאי וטעם זה עיין גם נמגיילא ע"ש ונמגל דככל אלו השלשה יש טעם לחסור בשנת אם אינו יו"ט הוסיפו עוד טעם משום שמה יעבירו ד"ל ברה"ר ועפי"ד הרע"ב בעירובין (פ"ג מ"ג) שכי דשני שבותין גזרו גם כבין השמשות ובחשו' רפח"א ז"ל (סי' קני"ט) העלה עפ"יו דב' שבותין גם במקדש גזרו הרי דב' שבותין יחד חמור משנות אחד וממילא מיושב קור' החמורה ה"ל דיי"ל לעולם משום שמה יעבירו ד"ל ברה"ר לא היו גזרין בזה"י דאין רה"ר דאין לעקור מצות אלו אבל כיון שיש עוד חשש חסור מצד עצמו בשנת אם אינו יו"ט הוסיפו עוד לחמ' דיש עוד גזירה דשמה יעבירו דה"ל ב' שבותין.

ועי' בפסחא זוטא למו"ז ז"ל לה' עירובין (סי' שס"ד פ"ב) מש"כ בד' בל"ה הפ"ה הג"ל ונית' שלמה סי' נ"א (ישב בה קו' המהרש"א נדף ו' ע"א).

יעבירו ד"ל ברה"ר דשייך גם בזה"י עכ"ד, ובשו"מ מהרש"ט סי"ג הג"ל הכילו וכ' דכסברו מוצא גם נכסות חמרים למוכה דמ"ג ביטוב סי' רע"י נהא דהמעביר סחך מוזהר לויה ומלך להוציא לסטור, היינו רק בהוצאה דנענין דומיא דמשכן משא"כ במעביר ד"ל ברה"ר, אבל קשה לפ"ו האין יפרנסו מש"ע הסוסקים (בפי' ש"ג) כדון חכמיטין דלא גזרו בזה"י משום דליכא רה"ר והרי גזרת דלמא שלשה ומחויב היא מהשק העברת ד"ל ברה"ר, והראה דגוף הקור' כמיכא בזה"י בשמים ראש (סי' שני"ט) ששאל את פי מורו וחי' ר' דנחמילא מתן חורה נמו המצות לעשותן בארץ (ופי' המהרש"ט דכוננו אל ד' הספרי המונח ברמב"ן פ' אחרי צפי' ותממא הארץ וגו' דעיקר כל המצות לישבים בארץ ולאחר מכן מסרין הכי' לחכמים והם לא ביזמו לחוק את השנה דכל שאסר ינא שום קלקול עקרו אפי' מזהו כי' ואם נחזור להחיר אפי' התקיעה והנטיילה בזה"י אתי ללולב עכ"ד הבש"ר והופיף המהרש"ט דזה כעין מה דקיי"ל דהיכי דנולד הספק בלאורייתא והנגבל לדבנן אין להקל ע"ש, וכן עסיק בקור' זאת בשומ"ק (ח"א סי' קי"א) ומיזונו שם ילעה"ט.

י' ודל"א ד' הגדולים אלו אולי י"ל בדרך זה, דהנה הטו"ז והמג"ל בזה"י (סי' חס"ט) הקשו למה לא אמרו חז"ל לחסור סק"ש בשנת משום שמה יחקן כלי שיר ומי לפימ"ש הר"ן פ"ד דקובה ופי"ק דמגיילא דטעם שדומין התקיעה מפני גזירה זו דשמה יעבירו, היינו משום דלא בקיפין בקביעת דירחא ושמה אין היום יו"ט, והתוס' סוכה (מ"ג ע"א ד"ה אינהו) הקשו בדומן ביהמ"ק המירו לולב בשנת בכל מקום ולא שופר ומי' ללולב אינו אלא טלטול בעלמא והומר נמקדש לא העמידו במדינה אבל שופר דהוא מעשה חכמה לאמורו בה עפי' וכחז' במהרש"ק הפי' בדי' המג"ל דר"ל בשופר איכא ב' שבותין

סימן מא

בענין חנות או משרד השייך לעכו"ם אם צריך לשכור הרשות ממנו

א) עיינתי בדי' המו"ל שניין וז"ל שם במוקדג ואנ"ש שאין אוכלין בבית אלא ישינים יש לנפין אי חסרי דלע"ג דקיי"ל מקום פיתח גורם י"ל דאי מייתי להו ריפסח בביתא טפי ניחא להו עכ"ל, וליי' האין שפט מר מדברים אלו דפטיטא ליי' הלא הניח ד"ו ביל"ע, וגם איירי דרך ישינים שם דהיינו שבהם רק בלילה לישן וכל היום נמלטים בין המייליט חבריהם כבזון, וליילה אין כ"כ זמן לעבירות לחוש שילמוד ממנו, ע' שנה (פ"ט ע"ב) דל' כ"ה דלינוחא, אבל כנ"ד דהעכו"ם שזהה במשך כל היום בתלמודו נחטתו או במשרד יתכן שלא הי' מקוסק כלל שאוסר, ובלחמא זה גוסף ק"ל קלם דהסגרה דאי מייתי להו ריפסח התם טפי מייל' מלניו בגמ' עירובין (ע"ג ע"א) בהרועים הקיייליט והבזרגין ושומרי פירות שדרקן ללן בנתי, וכל היום נמלטים בשדה ואוכלין רק בעיר מבזר ברה"י בה שפיר הסגרה דפטי ניח"ל אי ממתי להו ריפסח התם למקום

כט"ד בימי רחוקה חשמ"כ פעה"ק ירושלים תובכ"א בשו"ת קנין תורה ח"א סי' ק"ח כתב שם היות ודירת עכו"ם אוסרת סכח גזירה שמה ילמוד מסעשו א"כ י"ל דהיה אם יש לו חנות בחצר של ישראלים דאוחר אף שאין שם מקום אכילתו, ולכאון' נראה לרזן בזה דאולי רק טעם הגזירה שמה ילמד מפעשו אבל אחר שכבר גזרו נתנו עליו כל דיני היתוכים בישראל, וכמו שבדירת ישראל מקום פיתח עיקר גם בכזו בן, וראי' לה י"ל מהא דפסקין כראב"י דאין עכו"ם אוסר א"כ יש בחצר שני ישראלים האוסרים וע"ז ואי נדיל בתר טעמא דשמה ילמד מפעשו אמאי בעינן ריאסור וע"ז דגם בב' ישראלים הנתיס בבית א' אינם ריאס מהעכו"ם ושכחיו לגזרי עמי' איז מטעם דטעו עליה דין ודית ישראל א"כ היה לגבי השאלה הג"ל דצריך דוקא מקום פיתח וכי' שייך בחז"י סי' צ' סוס"ק ליה פטיטא ליי' כן להריא עכ"ד.